

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 12 Απριλίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

- α.** Βενιζελισμός: Στην περίοδο 1910-1922, κατά την οποία η Ελλάδα βρισκόταν σε συνεχή πολεμική ετοιμότητα, εμφανίστηκε μια νέα πολιτική αντίληψη, που εκφράστηκε με τον Ελ. Βενιζέλο και ονομάστηκε συνοπτικά «Βενιζελισμός». Είναι δύσκολο να ορίσουμε με λίγα λόγια τι ακριβώς ήταν αυτή η πολιτική, στον οικονομικό όμως τομέα φαίνεται ότι ο βενιζελισμός θεωρούσε το ελληνικό κράτος ως μοχλό έκφρασης και ανάπτυξης του ελληνισμού. Το ελληνικό κράτος δηλαδή έπρεπε να επιδιώξει την ενσωμάτωση του εκτός συνόρων ελληνισμού και, με ενιαία εθνική και κρατική υπόσταση, να διεκδικήσει τη θέση του στον τότε σύγχρονο κόσμο. Αυτό προϋπέθετε όχι μόνο θεσμικό εκσυγχρονισμό, που θα καθιστούσε το κράτος αποτελεσματικό και αξιόπιστο, αλλά και γενικότερη προσήλωση στην ιδέα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους.
[Βλ. σχ. βιβλίο σελ. 48: «Στην περίοδο 1910-1922...παραγωγικών δυνάμεων του έθνους.»]
- β.** Σ.Ε.Κ.Ε.: Το 1918 ιδρύθηκε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.) από συνέδριο σοσιαλιστών. Βασικές θέσεις του προγράμματός του ήταν δημοκρατία, παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, αναλογικό εκλογικό σύστημα, εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Σχετικά με την εξωτερική πολιτική ζητούσε ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών, βασισμένη στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών. Τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη, θα λύνονταν με δημοψηφίσματα. Ήταν το πιο οργανωμένο κόμμα. Έως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σταδιακά απομακρύνθηκε από αυτή, υιοθετώντας την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Το 1924, μετά την προσχώρησή του στην Τρίτη Κομμουνιστική Διεθνή, μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.).
[Βλ. σχ. βιβλίο σελ. 97: «Το 1918 ιδρύθηκε...σελ.98 Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.)», σελ. 47: «...το Σοσιαλιστικό Εργατικό...Κόμμα Ελλάδος.»]

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

- γ. Υπουργείο Περιθάλψεως: Υπουργείο που ιδρύθηκε στην Αθήνα τον Ιούλιο του 1917 από την κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου. Για πρώτη φορά θεσμοθέτησε την περίθαλψη και για τις οικογένειες των εφέδρων που βρίσκονταν στο μέτωπο και για τις οικογένειες των θυμάτων του πολέμου. Μετά το πέρας του Α' Παγκοσμίου πολέμου μερίμνησε για την τμηματική παλιννόστηση των μικρασιατών προσφύγων. Μετά τη μικρασιατική καταστροφή ενισχύθηκε με έκτακτο προσωπικό και ανέλαβε το έργο της προσωρινής στέγασης των προσφύγων.
[Βλ. σχ. βιβλίο σελ. 141: «Τον Ιούλιο του 1917...θυμάτων του πολέμου.», σελ. 143: «Η παλιννόστηση έγινε...του Υπουργείου Περιθάλψεως...», σελ. 148: «Με την άφιξη των προσφύγων...με έκτακτο προσωπικό.»

ΘΕΜΑ Α2 (σχ. βιβλ.σ.40-41):

- α. Λάθος (σελ. 54)
β. Σωστό (σελ. 84)
γ. Λάθος (σελ. 89, 92)
δ. Σωστό (σελ. 94, 139)
ε. Σωστό (σελ. 158)

ΘΕΜΑ Β1

σχ. βιβλίο σελ. 33: «Στις μικρότερες και πιο καθυστερημένες...αποδοτικότητα του σιδηροδρομικού δικτύου.»

ΘΕΜΑ Β2

- α) σχ. βιβλίο σελ. 137: «Οι πρώτοι Έλληνες που πέρασαν...(Μακεδονικός Αγώνας).»
β) σχ. βιβλίο σελ. 141: «Το Νοέμβριο του 1919...από την υπογραφή της συνθήκης.»

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ1

(Με πλάγια γράμματα είναι τα χωρία της απάντησης όπου αξιοποιούνται οι πηγές)

- α) Οι σχέσεις των Ελλήνων της διασποράς με το μικρό ελληνικό βασίλειο δεν ήταν, για πολύ καιρό, οι καλύτερες δυνατές. Μέσα σ' ένα κλίμα ανάπτυξης και υψηλών αποδόσεων που χαρακτήριζε τις ευρωπαϊκές οικονομίες μέχρι τη δεκαετία του 1870, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες είχαν περισσότερες ευκαιρίες ανάπτυξης στις αγορές των μεγάλων κρατών της Ανατολικής Μεσογείου. [σελ. 38: «Οι σχέσεις όμως των Ελλήνων...σελ. 39 κρατών της ανατολικής Μεσογείου.»] Χρειάστηκε να δυσκολέψουν γι' αυτούς οι

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, προς το τέλος κυρίως του 19ου αιώνα, για να ανακαλύψουν τη σημασία που είχε η φτώχη τους πατρίδα, ως ασφαλές καταφύγιο και ως πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. [σελ. 15: «Χρειάστηκε να δυσκολέψουν... οικονομικών δραστηριοτήτων.»]

Οι πρώτες δειλές ενδείξεις συνεργασίας του ελληνικού κράτους με τους Έλληνες ομογενείς εμφανίστηκαν στη δεκαετία του 1870. Η εξέλιξη αυτή είναι πιθανό να οφειλόταν στην κρίση του 1873, που μείωσε τις αποδόσεις των ευρωπαϊκών κεφαλαίων και προκάλεσε τη μεταφορά τους προς τα ανατολικά, σε αναζήτηση επικερδών τοποθετήσεων. [σελ. 39: «Οι πρώτες δειλές ενδείξεις ...αναζήτηση επικερδών τοποθετήσεων.»] Σύμφωνα με το κείμενο Α' αποτελεί σύνηθες φαινόμενο οι οικονομικές κρίσεις στις κεφαλαιοκρατικές χώρες να προέρχονται από την πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο, γεγονός που αλυσιδωτά επηρεάζει τον τραπεζικό και ακολούθως το βιομηχανικό και γεωργικό τομέα, με συνέπεια πτωχεύσεις επιχειρήσεων και τραπεζών, μεγέθυνση της ανεργίας και πτώση των τιμών των προϊόντων λόγω της περιορισμένης ζήτησης.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις επιβεβαιώνονται και από τη χρηματιστηριακή κρίση που εκδηλώθηκε το Μάιο του 1873 στη Βιέννη. Η ραγδαία πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο της Βιέννης προκάλεσε άμεσα την κατάρρευση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Αυστροουγγαρία, στη Γερμανία, στις ΗΠΑ και στη Γαλλία. Ιδιαίτερη όμως μνεία γίνεται στο άρθρο του Τ. Κατσιμάρδου για την Αγγλία, η οποία αποτελούσε ηγέτιδα δύναμη στο βιομηχανικό, εμπορικό τομέα και γενικότερα κατείχε δεσπόζουσα θέση στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες της εποχής. Ειδικότερα, στην Αγγλία τα δύο πρώτα χρόνια της κρίσης οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 25% και τα οικονομικά ναύαγια εταιρειών αυξήθηκαν κατά 100% την εξαετία που ακολούθησε την κρίση. Η ανεργία διογκώθηκε, οι τιμές είχαν καθοδική πορεία, τα αρνητικά αποτελέσματα στη γεωργία ήταν πολλαπλά και η αγοραστική δυνατότητα περιορίστηκε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σιδηροβιομηχανία, στην οποία ενώ κατά το 1873 η παραγωγή μπορούσε να αγγίζει τους 2,5 εκατομμύρια τόνους, καταναλώθηκαν μόνο 500.000 τόνοι προκαλώντας δραματική πτώση της τιμής του σιδήρου. Μάλιστα, ο Economist θεώρησε το 1879 ως «την πιο σκοτεινή χρονιά του αιώνα». Η μετακίνηση αυτή στην Ευρώπη πίεσε οικονομικά τους πλούσιους Έλληνες της διασποράς, οι οποίοι αναζήτησαν με τη σειρά τους νέα πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας, ανακαλύπτοντας έτσι και την Ελλάδα. [σελ. 40: «Η μετακίνηση αυτή... έτσι και την Ελλάδα.»]

- β) Οι τοποθετήσεις σε ακίνητα, τοποθετήσεις επίδειξης, που κόσμησαν την Αθήνα με λαμπρά νεοκλασικά αρχοντικά, δίνοντας σε μερικές κεντρικές περιοχές της αριστοκρατικό και κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσαν τον προάγγελο της δραστηριοποίησης των ομογενών στη χώρα. Η διείσδυσή τους στην ελληνική αγορά έγινε με γνώμονα την αξιοποίηση ευκαιριών για υψηλά κέρδη. Η πώληση, λόγου χάρη, των τσιφλικιών της Θεσσαλίας σε χαμηλές

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

τιμές από τους Οθωμανούς ιδιοκτήτες τους, μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας στο ελληνικό κράτος το 1881, αποτέλεσε μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τους ομογενείς κεφαλαιούχους. [σελ. 40: «Οι τοποθετήσεις σε ακίνητα...τους ομογενείς κεφαλαιούχους.»] Αυτήν την ευνοϊκή περίσταση εκμεταλλεύτηκαν οι πλούσιοι Έλληνες του εξωτερικού που άσκησαν πολιτικές και κοινωνικές πιέσεις στον Χ. Τρικούπη για να κερδοσκοπήσουν από την παραγωγή του σιταριού. Δεν πρέπει άλλωστε να διαφεύγει της προσοχής μας ότι επιδίωξαν την επιβολή υψηλών δασμών στο εισαγόμενο από τη Ρωσία σιτάρι, ώστε να μπορούν να καθορίζουν όσο το δυνατόν υψηλότερες τιμές για το εγχώριο, προκαλώντας μάλιστα μερικές φορές και τεχνητές ελλείψεις. [σελ. 42: « Τα τσιφλίκια της Θεσσαλίας...σελ. 43 και τεχνητές ελλείψεις.»] Δεν είναι τυχαίο που ο τότε πρωθυπουργός της χώρας ήταν σταθερά προσανατολισμένος προς τους κεφαλαιούχους της ομογένειας, αποβλέποντας στην εισροή των κεφαλαίων τους στην Ελλάδα. Γι' αυτό δεν προχώρησε σε εφαρμογή νέων μέτρων στην αγροτική γη της Θεσσαλίας υπέρ των ακτημόνων [σελ. 81: « Στα εδάφη της Θεσσαλίας...υποστήριζαν τους μεγαλογαιοκτήμονες.»], προκειμένου να προσελκύσει τα ομογενειακά και ξένα κεφάλαια με την παροχή διευκολύνσεων και κινήτρων [σελ. 80: «...παροχή κινήτρων στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις»], βλέποντας το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον τους για επενδύσεις στον ελλαδικό χώρο.

Λίγο αργότερα ακολούθησαν επενδύσεις στο εμπόριο [σελ. 40]. Στο κείμενο Β' παρουσιάζεται η τάση των πλούσιων Ελλήνων του εξωτερικού να αγοράζουν μεγάλο αριθμό παλαιών ατιμόπλοιων, χρησιμοποιώντας όμως ως πληρώματα Έλληνες γησιώτες ναυτικούς που γνώριζαν καλά τις ναυτικές υποθέσεις. Αυτού του είδους η εμπορική δραστηριότητα τους εξασφάλιζε εύκολα εξαγόμενα κεφάλαια και μεγάλα ποσοστά κέρδους από τις εμπορικές συναλλαγές που θα πραγματοποιούνταν. Επενδύσεις των Ελλήνων ομογενών επίσης υπήρξαν και στις μεταλλευτικές δραστηριότητες [σελ.40]. Χαρακτηριστική είναι η επενδυτική δραστηριότητα του Ανδρέα Συγγρού, κύριου μέτοχου της Τράπεζας Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος κυριάρχησε στην οικονομική ζωή της χώρας ως τα τέλη του 19ου αιώνα. Ειδικότερα, μαζί με τον Ενάγγελο Μπαλτατζή και άλλους επενδυτές του εξωτερικού απέκτησαν τα δικαιώματα της γαλλο-ιταλικής εταιρείας Σερπιέρι-Ρου το 1873 και ίδρυσαν την «Ελληνική Εταιρεία Μεταλλουργιών Λαυρίου», όπως αναφέρεται στο κείμενο Γ'. Παράλληλα, επενδύσεις έγιναν στα δημόσια έργα της τρικουπικής περιόδου [σελ.40], αν και στο συγκεκριμένο τομέα το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών ήταν μικρό λόγω των περιορισμένων κερδών που υποσχόταν [σελ. 31: «Στις χερσαίες συγκοινωνίες...δεν ήταν ιδιαίτερα κερδοφόρες.»] Στράφηκαν, τέλος, και στο δανεισμό του δημοσίου [σελ. 40]. Σύμφωνα με τον R. Clogg ο μετριοπαθής Χ. Τρικούπης παρείχε στους επενδυτές από το εξωτερικό εγγυήσεις κέρδους, γι' αυτό την περίοδο 1879 – 1890 συμφωνήθηκε η παροχή έξι δανείων προς την Ελλάδα από το εξωτερικό με συνολική ονομαστική αξία 630.000.000 δραχμών.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

Βασικό χαρακτηριστικό αυτών των επενδύσεων ήταν ο ευκαιριακός χαρακτήρας και η ρευστότητά τους. Το κύριο μέλημα φαίνεται ότι ήταν η δυνατότητα γρήγορης απόσβεσης και επανεξαγωγής των κεφαλαίων στο εξωτερικό, στην πρώτη ένδειξη για επικερδέστερες τοποθετήσεις. Η ελληνική αγορά δεν έδινε τόσες υποσχέσεις, ώστε να επιχειρούνται τοποθετήσεις με μακροχρόνιες προοπτικές. Η εύκολη μετατρεψιμότητα της δραχμής λόγω των ευμετάβολων συνθηκών της ελληνικής οικονομίας ενίσχυε αυτά τα βραχύβια περάσματα του ομογενειακού κεφαλαίου από τη χώρα. Ο χαρακτηρισμός αυτής της οικονομικής συμπεριφοράς ως κερδοσκοπικής δεν απέχει πολύ από την αλήθεια. Στην Ανατολική Μεσόγειο, στις παρυφές δηλαδή του σκληρού πυρήνα της καπιταλιστικής ανάπτυξης, το κεφάλαιο λειτουργούσε με βάση το κυνήγι της ευκαιρίας, της γρήγορης απόδοσης, την κερδοσκοπία, με λίγα λόγια. [σελ. 40: «Βασικό χαρακτηριστικό αυτών... με λίγα λόγια.»]

Χαρακτηριστική περίπτωση κερδοσκοπίας αποτελεί η τακτική της «Ελληνικής Εταιρείας Μεταλλουργιών Λαυρίου» του Αν. Συγγρού, η οποία όπως αποδείχθηκε τελικά είχε αρκετά μεγάλο συντελεστή απόσβεσης του αρχικώς επενδεδυμένου κεφαλαίου, μειώνοντας τη χρονική διάρκεια του κινδύνου σε μία επισφαλής χώρα όπως η Ελλάδα. Η επιχείρηση αυτή έθεσε σε κυκλοφορία μετοχές αξίας 200 δραχμών η μία για να προσελκύσει το κοινό, διασπείροντας τη φήμη ότι υπάρχει αμύθητος πλούτος στο υπέδαφος του Λαυρίου. Πραγματικά, η αρχική ομάδα στόχευσης έδειξε το αναμενόμενο επενδυτικό ενδιαφέρον. Απλοί άνθρωποι της αγροτικής και εργατικής τάξης, μικρομεσαίοι χωρίς επενδυτικές γνώσεις έσπευσαν να αποκτήσουν τους τίτλους με την προσδοκία των εύκολων, γρήγορων και τεράστιων οικονομικών απολαβών. Αρχικά, η αξία των μετοχών αυξήθηκε κατά 100%, δικαιώνοντας τις αρχικές τους προσδοκίες, αλλά σε μερικούς μήνες αποκαλύφθηκε ότι ο «θησαυρός» ήταν ανύπαρκτος, με αποτέλεσμα η αξία τους να καταρρακωθεί κάτω από την αναγραφόμενη τιμή. Επομένως, οι μικροεπενδυτές ζημιώθηκαν οικονομικά σε μεγάλο βαθμό και κατηγορήσαν για τη χρηματιστηριακή κατάρρευση τον Επ. Δεληγεώργη, πρωθυπουργό της τότε κυβέρνησης. Παράλληλα, διοργανώθηκαν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας και ακολούθησαν συγκρούσεις στην Αθήνα μέχρι την παραίτηση του πρωθυπουργού Επ. Δεληγεώργη το Φεβρουάριο του 1874. Ωστόσο, υπήρχαν κάποιοι επιτήδειοι, τόσο Έλληνες του εξωτερικού όσο και ξένοι κεφαλαιούχοι, που κατάφεραν να πλουτίσουν ρευστοποιώντας εγκαίρως τις μετοχές τους, πριν από την πτώχευση της εταιρείας.

ΘΕΜΑ Δ1

(Με πλάγια γράμματα είναι τα χωρία της απάντησης όπου αξιοποιούνται οι πηγές)

- α) Η στάση της ελληνικής Κυβέρνησης κατά το 1908, τόσο πριν όσο και μετά από το επίσημο ενωτικό ψήφισμα των Κρητών (24 Σεπτεμβρίου 1908) εξαρτάται άμεσα από τις διπλωματικές εξελίξεις που συντελέστηκαν στο εσωτερικό του νησιού μετά τη λήξη του κινήματος στο Θέρισο και από τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στο ενωτικό ζήτημα. Ειδικότερα, οι ευνοϊκές εξελίξεις που υπήρξαν τα δύο προηγούμενα έτη στην Κρήτη με τη σύμφωνη γνώμη των Μεγάλων Δυνάμεων (παραχώρηση στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' να διορίζει εκείνος τον Έλληνα Υπάτο Αρμοστή του νησιού, ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής με Έλληνες αξιωματικούς, επίσημη ανάκληση των ξένων στρατευμάτων από το νησί) την χειραφέτησαν από την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων επί αρμοσθείας Αλ. Ζαΐμη. Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος, προσβλέποντας, όπως είναι λογικό, σε μία στενή συνεργασία με την Ελλάδα.

Το φθινόπωρο του 1908, δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ήρθαν να ταράξουν πάλι την πορεία των κρητικών πραγμάτων: η προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία και η ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε ανεξάρτητο βασίλειο, με ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας [σελ. 217: «Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα... της Ανατολικής Ρωμυλίας.»] Αυτές οι εδαφικές απώλειες της Τουρκίας στα Βαλκάνια αποσταθεροποίησαν το Οθωμανικό καθεστώς, το οποίο αποσκοπώντας να θέσει τέρμα στις εδαφικές βλέψεις των βαλκανικών λαών αλλά και στις μακροχρόνιες επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων, ήταν λογικό να μην υποχωρήσει για άλλη μια φορά σε διεθνές επίπεδο και μάλιστα στις απαιτήσεις μιας χώρας που στο πρόσφατο παρελθόν είχε ηττηθεί στρατιωτικά από την Τουρκία (1897).

Η ελληνική κυβέρνηση βρέθηκε, λοιπόν, τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή σε μια δύσκολη θέση. Από τη μια, δεν επιθυμούσε να αποκηρύξει το ενωτικό καθεστώς της Κρήτης, ταυτιζόμενη πλήρως με τα εθνικά συμφέροντα της χώρας. Από την άλλη, δεν μπορούσε και να το αποδεχθεί επίσημα, καθώς η Τουρκία στην περίπτωση αυτή απειλούσε με πόλεμο. Γι' αυτό προτίμησε να τηρήσει μια επιφυλακτική και διαλλακτική πολιτική σε συνεργασία με τις Μεγάλες Δυνάμεις, αποφεύγοντας να δώσει λαβή για οποιεσδήποτε κατηγορίες από την Πύλη και κάθε αιτία προστριβής με τη γείτονα χώρα.

Γνώριζε, άλλωστε, πως τη δεδομένη χρονική στιγμή, μετά την ήττα του 1897 και τις εσωτερικές περιπέτειες που ακολούθησαν και απαξίωσαν το σύνολο του πολιτικού συστήματος [σελ. 85: «Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος...ασκεί προσωπική πολιτική.»] δε διέθετε τα απαιτούμενα, ισχυρά

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

μέσα διπλωματικής πίεσης. Γνώριζε, επίσης, ότι η οικονομική αδυναμία της, λόγω της πτώχευσης του 1893, την καθιστούσε ανέτοιμη στρατιωτικά να αναλάβει οποιονδήποτε αγώνα θα ακολουθούσε της επίσημης αναγνώρισης της ένωσης. Γι' αυτό η ελληνική κυβέρνηση έκρινε ότι η πρωτοβουλία των κινήσεων θα έπρεπε να δοθεί στους Κρήτες. Από την πλευρά της η Ελλάδα θα παρουσιαζόταν επιφανειακά παθητική, αναμένοντας τις αποφάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη υπέδειξε στους Κρήτες την ανάγκη λαϊκών κινητοποιήσεων για την κήρυξη της ένωσης με την Ελλάδα. [σελ. 217: « Η ελληνική κυβέρνηση του Γ. Θεοτόκη... της ένωσης με την Ελλάδα.»] *Τους προέτρεψε, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο Α', να διεκδικήσουν μονομερώς την ανεξαρτησία τους και την ένωση τους με την Ελλάδα, ενέργεια που κρινόταν απαραίτητη, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ελληνικής πλευράς, για να διεκδικηθεί η de facto ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Ο ομόλογος του στην Κρήτη Γ. Παπαμάστοράκης αντιμετώπισε θετικά την πρόταση αυτή και μετά τη σύμφωνη γνώμη του ηγέτη της Κρητικής αντιπολίτευσης Ελ. Βενιζέλου πραγματοποιήθηκε στα Χανιά ένα ογκώδες συλλαλητήριο 15.000 ατόμων. Σ' αυτήν τη λαϊκή συγκέντρωση εγκρίθηκε ομόφωνα το πρώτο ψήφισμα της ένωσης και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908).*

Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η ελληνική κυβέρνηση, ακολουθώντας την προτέρα τακτική, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, δηλαδή έναν ελληνοτουρκικό πόλεμο. Περιορίστηκε σε παρασκηνιακές οδηγίες προς τη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης, με την οποία συνεργαζόταν στενά. [σελ. 217: «Σε λαϊκή συγκέντρωση... νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης.»]

- β) Λίγα χρόνια αργότερα και μετά την αποδοχή της πρότασης που του έγινε από το Στρατιωτικό Σύνδεσμο, ο Ελ. Βενιζέλος έγινε πρωθυπουργός της Ελλάδας (Σεπτέμβριος 1910). [σελ. 219: « Λίγους μήνες πριν...(Σεπτέμβριος 1910).»] Αναλογιζόμενος ότι ως πρωθυπουργός πλέον ολόκληρης της Ελλάδας και κατ' επέκταση του Ελληνισμού -και όχι μόνον με την ιδιότητα του Κρήτη πολιτικού-, ήταν υπεύθυνος να προασπίσει και να λειτουργήσει υπέρ του συνόλου των συμφερόντων της χώρας, θεώρησε ότι όφειλε να ενεργήσει με τέτοιο τρόπο ώστε να υλοποιηθεί το όραμα της Μεγάλης Ιδέας με την προσάρτηση όχι μόνον της Κρήτης, αλλά και της Μακεδονίας, της Θράκης, των νησιών του Ανατ. Αιγαίου, των μικρασιατικών παραλιών. Παράλληλα, γνώριζε ότι έπρεπε να ανορθώσει τη χώρα οικονομικά μετά την πτώχευση του 1893 και να οργανώσει έναν ισχυρό και ετοιμοπόλεμο στρατό (παραμονές Βαλκανικών Πολέμων).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

Γι' αυτό το οξύτατο πολιτικό του αισθητήριο και η πείρα που διέθετε ως κύριος διαχειριστής του Κρητικού Ζητήματος τα χρόνια που προηγήθηκαν του υπαγόρευαν ότι δεν είχε φτάσει ακόμη το πλήρωμα του χρόνου για να λυθεί οριστικά και με βία το θέμα της ένωσης, ιδίως τώρα που βρισκόταν σε μια κρίσιμη φάση [σελ. 219: « Αλλά ο Βενιζέλος...πλήρωμα του χρόνου.»] *Όμως οι Κρήτες, αδυνατώντας να αντιμετωπίσουν πολύπλευρα τα πράγματα, επεδίωκαν να εκβιάσουν την επίσπευση της ένωσης απαιτώντας ήδη από το 1911 την ενσωμάτωση των Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο, για να δημιουργήσουν μια δεδομένη εξέλιξη στη διεθνή διπλωματία και να κάμψουν τις αντιδράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων.*

Ο Ελ. Βενιζέλος στις επίμονες παρακλήσεις των συμπατριωτών του Κρητών απαντούσε αρνητικά και φαινόταν δυσάρεστος [σελ. 219: «Στις επίμονες παρακλήσεις... και φαινόταν δυσάρεστος.»] *Επέλεξε να συμπλεύσει με τη στάση που κράτησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες αντέδρασαν δυναμικά στην υλοποίηση αυτού του ενδεχομένου, για να μην επιδεινωθεί με επικίνδυνες οξύτερες η κατάσταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις αλλά και στις σχέσεις της Τουρκίας με τις Μεγάλες Δυνάμεις. Συνέστησαν, λοιπόν, στην ελληνική κυβέρνηση να μην αναγνωρίσει επίσημα την πραξικοπηματική-μονομερή κήρυξη της ανεξαρτησίας στην Κρήτη, αποδεχόμενη τους Κρήτες βουλευτές στο ελληνικό κοινοβούλιο, ώστε να εκμηδενιστούν με αυτόν τρόπο οι άκαιρες, άστοχες και πεισματικές ενέργειες των Κρητών. Ο Ελ. Βενιζέλος εναρμονίστηκε πλήρως με τις συστάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες άλλωστε συνέπιπταν με τις δικές του εκτιμήσεις και με σαφήνεια δήλωσε απερίφραστα τη στάση του και στην Επιτροπή των Κρητών, όταν τον επισκέφτηκε το 1911. Ωστόσο, οι πολιτικοί του αντίπαλοι στην Ελλάδα υποδαύλιζαν τις ενέργειες των Κρητών για να ψηφοθηρήσουν, αδιαφορώντας για τους εθνικούς κινδύνους που θα προέκυπταν, καθώς η Τουρκία παρακολουθούσε προσεκτικά τις εξελίξεις και ανέμενε την αφορμή για να κηρύξει μονομερή πόλεμο κατά της Ελλάδας.*

Η σταθερή άρνηση του Ελ. Βενιζέλου να επιτρέψει την είσοδο των Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο προκάλεσε ισχυρές αντιδράσεις στην Κρήτη. Αναταραχή εκδηλώθηκε στο νησί στα τέλη του 1911 και συγκροτήθηκε πάλι Επαναστατική Συνέλευση (3 Ιανουαρίου 1912), ενώ άρχισαν να οργανώνονται ένοπλα τμήματα. [σελ. 219: «Η σταθερή άρνηση...και ένοπλα τμήματα.»] Ο Ελ. Βενιζέλος, όμως, όπως απέδειξαν και οι μετέπειτα εξελίξεις, είχε σωστά σταθμίσει την κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, *δεν επιθυμούσε να επέλθει βίαια ανατροπή της ισορροπίας των τεταμένων ελληνοτουρκικών σχέσεων, σε μια περίοδο που η μυστική διπλωματία προετοίμαζε την Ελληνο-Βουλγαρο-Σερβική συμμαχία για από κοινού πόλεμο εναντίον της Τουρκίας.*

Έτσι, παρά τον αντιδημοτικό χαρακτήρα των χειρισμών του Ελ. Βενιζέλου, συγκροτήθηκε η βαλκανική συμμαχία για τη διεξαγωγή του απελευθερωτικού πολέμου του 1912, με αποτέλεσμα εκείνο που δεν είχε κατορθώσει να λύσει η διπλωματία, να το λύσει ο πόλεμος. Ευθύς μετά την

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2017
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων (Οκτώβριος 1912) οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους Κρήτες βουλευτές, που έγιναν δεκτοί με εκδηλώσεις απερίγραπτου πατριωτικού ενθουσιασμού. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων ανέγνωσε Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο «η Ελλάς αποδέχεται όπως του λοιπού ενυπάρχει κοινόν Κοινοβούλιο δια το ελεύθερον Βασίλειον και δια την νήσον Κρήτην». Αλλά ο Ελ. Βενιζέλος δεν προχώρησε περισσότερο, αναγνωρίζοντας επίσημα την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Δεν ήθελε να διαταράξει τις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις, εν όψει του Α' Βαλκανικού πολέμου που είχε αρχίσει κι από τον οποίο η Ελλάδα προσδοκούσε με τη σύμφωνη γνώμη τους να διευρυνθεί εδαφικά πέραν της Κρήτης. Αρκέστηκε να αποστείλει στην Κρήτη ως Γενικό Διοικητή το φίλο του Στ. Δραγούμη, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 12 Οκτωβρίου 1912. [σελ. 219: «Εκείνο που δεν είχε... στις 12 Οκτωβρίου 1912.»]

(Σημείωση: οι απαντήσεις στα θέματα της Ομάδας Β' είναι ενδεικτικές και έχουν συνταχθεί για να καθοδηγήσουν τη διόρθωση και διδασκαλία των Επαναληπτικών Θεμάτων. Σε καμία περίπτωση δεν δεσμεύουν τους μαθητές ως προς τη σύνθεση της απάντησής τους.)